

ڏعلم تجويد په موضوع یو منفرد كتاب

ڪلڊ سٽه ڏ تجويد

«ڏعلم تجويد تول اهم مسائل په شعرونو کبني»

تصنيف

احمد علی مردانی

فاضل جامعہ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

ڪلڊ سٽه ڏ تجويد

مختصر

تصنيف

احمد علی مردانی

Ketabton.com

اسلامی ادبی تولنه

يونیورسٹی رود مارکیز 0312-9818511

بسم الله الرحمن الرحيم

د علم تجوید په موضوع یو منفرد کتاب

کلسته د تجوید

﴿ د علم تجوید ټول اهم مسائل په شعرونو کښي ﴾

لیکونکے

احمد علی مردانی

فاضل جامعه العلوم الاسلامیہ علامہ بنوی تلون کراچی

خوروںکے

اسلامی ادبی تولنہ مردان

تقریظ

استاد العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهیم فانی رحمة الله تعالى عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده ! اما بعد په
 قرآن کریم کتبی دالله تعالیٰ جل شانہ ارشاد دے : وَرَئِيلُ
 الْقُرْآنَ تَرْيِيلًا . قرآن کریم دالله تعالیٰ رالیو لیے اخیر سے کتاب
 دے چی په خوب نبی ﷺ حضرت محمد ﷺ نازل کری
 دے ددی عظیم الشان کتاب چی خنگہ معنی او تفسیر زدہ
 کوں ضروری دی دغہ شان دا خبرہ ہم دیرہ اہمیت لری چی
 ددی کتاب القراءات او تلاوت دی ہم د تجوید او قواعد او مطابق
 اُوشی . علم التجوید دیر لوئی علم او فن دے . په دی کتبی
 ددی فن او علم ماہرینو دیر کار کری دے او دیر کتابونہ ئی
 لیکلی دی . موجودہ مختصرہ رسالہ محترم مولانا احمد علی
 مردانی صیب د طالب علم انو دزدہ کریے او دیاد لو د پارہ په
 پیشتو نظم کتبی تیارہ کریے دہ . هاشاء الله دیر په بسٹہ انداز ئی
 په دی کتبی قواعد د تجوید د شعرونو په شکل پیش کری دی .
 زمادعا دہ چی الله کریم دی دی مختصرے رسالی تھے قبولیت
 عامہ ورکری چی تول پستانہ ورنہ تری مستفید شی . آمين

محمد ابراهیم فانی

خادم العلم والطلبه بجامعہ طرالعلوم حقانیہ اکورہ ختنک

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ھ

بسم الله الرحمن الرحيم

د صاحبِ کتاب یو خوبخبری

ذالله تعالیٰ شکر و احسان دے چی مونوہ ئی ذحضرت محمد رسول الله ﷺ په امّت کتبی پدا کرو او بیائی بل احسان په مونوہ دا اکرو چی مونوہ له ئی په دُنیا کتبی ذُنیا ذرُوند تیرو لو ذپاره یو عظیم الشان کتاب قران کریم را کرو۔ چی ذُنیا او ذآخرہ هریوی مسئلے ذپاره کافی او شافی دے۔ دغه قران کریم باندی چی خنگ په صحیح لو ستو باندی دیر اجر و ثواب مقرر دے۔ دغه شان که که یو انسان دغه قران کریم غلط الولی ذھفہ انسان ذپاره په آخرت کتبی سزا او وعدہ هم شته۔ ددغی سزا او وعدہ نہ دیج کیدو ذپاره او لوثی اجرہ حصول ذپاره په هر دور کتبی علماء او قراء په خپل خپل ٿائے زبردست محنت کرپی دے۔ او دا محنت به ترقیاتم پوری (انشاء الله) جاری وی۔ چی په نئے انداز سره ذقران کریم تلاوت او کرے شی او هریو مسلمان په قران کریم کتبی ذ غلطونه محفوظ پاتے شی۔ ما هم ددغی مقصد حاصلو لو ذپاره دا مختصرہ رسالہ ذالله تعالیٰ په فضل و کرم او توفیق سره تیارہ کرپی ده۔ مولیٰ کریم دی ئی مالہ او زما والدینو، تولو اُستاذانو او ملگرو لره سبب ذ فلاح اگرخوی۔ والله المؤفق والمعین۔ رینا تقبل منا نک انت السميع العليم وتب علينا نک انت التواب الرحيم وصلی الله تعالیٰ علی خیر خلقہ محمد والہ واصحابہ اجمعین۔

ابوالقاسم احمد علی مردانی

يونیورسٹی روڈ خورہ باندہ مردان

بسم الله الرحمن الرحيم

اولني ليك

پس له حمده له صلوة دا بيان
 مبتدى د پاره خدايَا كري اسان
 مهريان شوکه په ما پرودي گار
 تاسوته به و راندي کرمه خه اشعار
 مسائل مي د تجويد کرل خه راجمع
 دالله نه پري د اجر ساتم طمع
 عربى کبني چي ادا کله حرفونه
 مخرجونه ياد ساته او صفتونه
 دي ته وائي د قران علم تجويد
 نه دي گران بنه ده اسان علم تجويد
 د هره گه خائي چي تکي ادا کري
 په مخرج سره دُنيا کبني به يادي پري
 پنهانه تول دي مخوجونه د حرفونو
 ياد ساته د غمه بيان د بُنيا دونو
 جوف او حلقة سره کرده ژنه شونه ده نوره
 د خيشوم و رسنه نوم شته ده که گوره
 دا اصول د مخارج و تول بيان دی
 لازمي دا پيژن دل په هر انسان دی

مخارج دی بُنیادونه ده حرونو
 خان خبر ساتنه ددغه بُنیادونو
 په کوم شان او کیفیت چې حرف اداشی
 صفتونه به ترې جور ددې دُنیاشی
 دَعلم التجوید اهمیت او حکم

هريو حرف صحیح لوستل دی ضروری
 دا لازم دی دَتجوید په مبتدی
 دغه حکم دالله ددې کلام دے
 معززه دے عالی اوچت مقام دے
 دغه حکم دَحدیث مصطفیٰ وَلِلَّهِ دے
 چې دوجه ان دپاره نور نهاده
 داسے وائی په دُنیا کښی عالمان
 په تجوید سره پسائسته دغه قران

لحن جلی او لحن خفی

په دوه قسم داغل طی دَمبتدی دی
 په غلط و کښی خل جلی دی خل خفی دی
 غلطی غته چې وي دغه ده حرامه
 په لحن جلی ياد پری داتمامه
 صفت پریدی چې دَحرف کله بشر
 لحن جور به ترې خفی شی سراسر

دادوہ قسم دی غلطے ڈھرانسان
 کلمہ لولی چی دنیا کبھی خوک قرآن
 بچ ساتھ ددی غلطونہ خپل وجود
 پہ دنیا درنہ جور نشی چی مردود
 ذ علم التجوید موضوع

ذ قرآن الفاظ موضوع ده ذ تجوید
 ترقی غواړه درب نہ د مزید
 پہ تجوید سره دلوستلو تعلیم

پہ تجوید سره قرآن لوستل پکاری
 بے تجویده تیول لوستونکی گناہ گاردي
 پہ تجوید سره لوستلو کبھی عزت دے
 بے لہ دغی دنیا دا در ذات دے
 پہ تجوید سره بائستہ بشکاری قرآن
 لکھ تاج چی وی پہ سردیو انسان
 ذ علم تجوید مقصد او غرض

بئے صحیح ذ حرف ادالری مقصد
 ذ تجوید دے دغہ حکم ذ ابد
 بئے بائستہ بھ پری حرفونہ ذ قرآن شی
 چی تابع خوک ذ تجوید پہ دی جهان شی
 دا قرآن پہ دے تجوید سره بائستہ دے

دَ دِي ڙوندَ پاره بشکلے نمونه دے
هرانسان په دغه علم بائسته کيږي
لكه گل ڏباغ چي چي ترينه جوريږي
دَ تجويد مرتبوي

مرتبوي دی دَ تجويد درمے ڏجهان
داسے وائي په دُنيا ڪنېي عالمان
يو تدوير دے، بل دے حدريل ترتيل
عالمانو بيان کړے دے تفصيل
ترتيل نوم دے ڏٻئه رُوا اطمینان
تلاوت چي کوي ڪله مسلمان
حدروائي تيز لوس تلوته دُنيا ڪنېي
بيان شوې ڏقاريانو په وينا ڪنېي
نئه وي تيز او په مزه چي تلاوت
داتدوير دے په دُنيا ڪنېي هر ساعت
مرتبوي دُمره تجويد له په دُنيا دادى
لكه خنگ چي دري نقطي ڏهريو شادى
دَ تجويد اركان

لكه خنگ چي ڏاودس فرض خلوردي
دَ تجويد سره اركان دُمره په گوره
مخرجونه ڏحرفونو پيڻدل دى

پېژنڈل دی ڈص فاتا تو او وئیل دی
 پېژنڈل دی ڈحرفونو قول احکام
 هم عادت ڈبئے لو ستو کرہ مدام
 د تجوید ڈپاره تول دغه ارکان دی
 په ترتیب سره چی بره دایان دی
 ڈعلم التجوید فائدہ

خوک چی لولی په تجوید سره قرآن
 دارضاده ڈاللہ غنی سیحان
 ڈرسول اللہ ڈھر رضا شتہ په دے کار
 شتہ رضا آداؤ لیا په دغی لار
 اخرت کبئی ئی بدل ده نعمتونه
 ملاوی بی په دغی جنتونه
 ڈتسمیے او تعوذ بیان

هر کلمہ چی تلاوت کرے ڈقران
 دری صورتہ یاد ساتھ ددی جهان
 یابہ تئے شروع کوئے سرنہ سوت
 یاد مینخ نہ بہ کوئے تئے تلاوت
 یابہ ستامینخ کبئی سورت نہ ابتداوی
 دری حالتہ بہ داد لته کبئی تل ستاوی
 ڈاول صورت نہ راشہ خان خبر کرہ

تَعُوذُ بِاللهِ مِنْ دُوَارِهِ پَهْ سَرْ كَرْ يَه
 تَعُوذُ بِاللهِ مِنْ دُلْتَهِ رَاغْ لَه
 دَاعِمَ دَمَ مَحْبُوبَ نَبِيِّ وَلَهْ دِيرْ بَسْكَلَه
 دَوِيمَ صُورَتْ كَبِيِّ تَعُوذُ وَئِيلَ بَهْ تَرْ دَي
 دَا كَارُونَهِ دَثَوابَهِ هَرِيشْ تَرْ دَي
 تَسْمِيهِ كَبِيِّ هَرِيشْ لَرَهِ اخْتِيَارَهِ
 دَثَوابَ دَاهِهِ كَارُونَوْ كَبِيِّ يَوْ كَارَهِ
 دَرِيمَ صُورَتْ كَبِيِّ تَسْمِيهِ هَرِخَائِهِ رَاغْ لَه
 خَبِرْ دَارْ تَرِينَهِ هَرِيشْ لَارَهِ هَرِيوْ كَلَه
 دَتَوِيهِ دَسَورَتْ حَكْمَ بَلْ جُدَادَهِ
 هَفَهِ حَكْمَ رَاشَهِ لَانِدي دَلْتَهِ دَادَهِ
 تَسْمِيهِ ئَيِّ پَهِ اوْلَ كَبِيِّ نَشْتَهِ نَشْتَهِ
 دَاحْصَهِ ئَيِّ پَهِ اوْلَ كَبِيِّ نَشْتَهِ نَشْتَهِ
 دَتَعُوذُ بِتَسْمِيهِ تَفصِيلَ

كَلَهِ سُورَتْ نَهْ سَتَاوِي چَرَهِ ابْتَدا
 تَعُوذُ كَرْهِ تَسْمِيهِ سَرَهِ ادا
 صُورَتْ وَنَهِ تَرِي جَوْرِي بَوي تَولَ خَلُور
 وَصَلِ كُلَّ اوْ فَصَلِ كُلَّ نَهِ پَسِ دِي نُور
 شَتَهِ فَصَلِ اوْلَ وَصَلِ ثَانِي صُورَتْ
 خَلُورِمَ ئَيِّ دَهِ الْتَهِ پَهِ حَقِيقَتْ

په خل و روکښی چې بره ذکر دادی
درے صورت په کښی دلتہ تول روادی
وصل اول یا فصل څانی صورت
نارواده دا صورت دَتلاوت
نوردی نه علاوه چې درے ادادی
دغه درے واره هرڅائے کښی تل روادی
د مخارجو بیان

د مخرج مثال د ګورمے د بینیاد
بې بُنیاده کور لیدلې چا آباد
حلق یا ژله یا اوی شوندې مه د انسان
د کوم ځائے نه ادا کېږي چې بیان
مخراج دغې ځائے ته وائی په دُنیا
دقاریانو علم ماؤده وينا
مخرجونه تول دی اولس د حرفونو
دایان ده یقینی د کتابونو
چې ساکن وی د الف سره واویا
جوفی نوم ددی مخرج ده په دُنیا
د همزی سره چې جمع کړے بیاها
ادا کېږي دوی د حلق په انتهایا
مینځ د حلق ده عین اوحاله په جهان

خیال ساتی ددی خبری عالمان
 غین او خاد حلق آخر نه ادا کی پری
 په لفظ و نوکبندی چی کلمہ بیانی پری
 دا خرثی سره لهات چی ملشی
 قاف به جورتی دُنیا په هر منزلشی
 لپرا لاندی هری و قاف نه کاف ادادی
 دام خرج ددغی قاف نه بل جُدادی
 مینج دُری کئے تالو سره شی مل
 جیم دشین سره رائخی په دی منزل
 یا حرکت لرونکی، دارنگ یادلین
 ادا کی پری ددی خائی نه په بهترین
 کئے دا زیر نه ددی ژامی سره ملشی
 جوریه ضاد تری دُنیا په هر محفلشی
 یو دُری سے غارہ بل کرہ شمیرانیاب
 ثنا یا رُناء دوارہ دهرباب
 هم اور مے دضواحد کشی چی تمام
 ادا کی پری ددی خائی نه هری و لام
 یو دُری غارہ بل تالو کرہ برہ
 نون دلت نه ادا کرہ بنستہ په نزہ
 لپون نه چی دنون نه خوکشی کلمہ

را ادا بھشی ددی خائے نہ په خپله
 کرہ دپاس غائبونو بیخ دڑیے سر
 طاء، تاء، دال تری ادا کی بی په هر در
 ڑیے سرنے ادا کی بی ظا اوٹا
 چی شی یو دشنا یا غارہ علیا
 دام مخرج دھری یو ذال دے د جہان
 داسی وائی د قرآن دغ د قاریان
 مینج چی شی دشنا یا دا دڑیے سر
 ورتہ خیال کوہ دنیا کبھی په نظر
 داد صاد او زاد سین دے یوم مخرج
 دابنائستہ دیر بہترین دے یوم مخرج
 مینج دلاندی شوندی دے مخرج د فا
 چی شی یو دشنا یا غارہ علیا
 کلہ شوندی مے چی دا دوارہ یو خائے کی بی
 وا او باء سره هرمیم تری ادا کی بی
 دغ نے مخرج خیشوم دے بیان شو مے
 بنائستہ دی سره دنیا کبھی قرآن شو مے
 مخرجونہ د حرفونو دی دا تول
 بُنیادونہ د حرفونو دی دا تول

دَخْلَى غَابِسُونَه

ثَنَاءِيَا اُورِيَاءِي خَلُور خَلُور
 بِيَا اِيَاب اوْضوا حَكْشَتَه دُوره نُور
 طَواحنَ غَابِسُونَه دُولَس شَتَه پَه شَمِير
 نَوَاجِذ خَلُور چَي نَّهْشَى درَنَه هِير
 شَل غَابِسُونَه دَاضِرَاس شَول دَغَه شَان
 دَوَه دِيرَش خُلَه كَبِي شَول غَابِسُونَه دَانَسَان

دَصَفَاتُو بِيَان

دَصَفَت مَعْنَى رَاغِلَى دَه حَالَت
 دَايَاد شَوَه پَه مَعْنَى دَكِيفِيت
 تَول صَفَات لَرِي دَوَه قَسْمَه دَجَهَان
 لَازِمَى اوْعَارِضَى دَى عَالِيشَان
 لَازِمَى نَهْ جُدَادِي بَرِي لَه حَرَفُونَو
 خِيَال سَاتَه دَدَغَي تَولُو صَفَتو نَو
 عَارِضَى صَفَت وَيْ حَرَف كَبِي كَلَه كَلَه
 كَلَه كَلَه دَادَ حَرَف نَه بَيَل شَى خَپَلَه
 دَابَسَكَلا وَي دَحَرَفُونَو دَجَهَان
 كَهْ دُنِيَا كَبِي وَرَتَه خِيَال اوْكَرِي اَنسَان
 پَه دَمَه هَرِي وَحَرَف بَنَائِسَتَه لَكَه دَگَل شَى
 خَوَشِبُودَار مشَك وَعَنْبَر دَه رَمَحَفَل شَى

خيال کوه ددغه ی تولو بسته تمام
داسي وائي په دنيا کښي خاص او عام
صفات لازمه

چي د حرف سره یو خائي په هر مکان وي
داصفات به لازمي ددي جهان وي
چي جداترينه په یو مقام کښي نهشى
چي جداترينه په یو کلام کښي نهشى
ورته وائي خاص او عام صفت لازم
ورته وائي تول تمام صفت لازم
ياد کړه اوولس لازمي تول صفتونه
څنګ چي اوولس دي ياد شوي مخرجونه
لس صفات درنه هير نهشى متضاد دی
ضد پنهنه د پنهنه خودله کښي تول ياد دی
ووه دی غير متضاده تول صفتونه
داصفات لري جداجدا حرفونه
د صفات متضاده بيان

تول پنهنه د پنهنه خود دی متضاد
داصفات په دی صفت سره دی ياد
لس حرفونه مهم موسه دی د جهان
نوراغلی جهريه تول د قران

لس حرفونه مهموسه لری صفت
 کره فَحْتَه شَخْص سره سَكُث
 جه رنوم داوجت والی او قوت دے
 نرم والی مهموسه کبی هر ساعت دے
 دریم صفت دا صفتونونه شدت دے
 داشامل زمون په سره په تلاوت دے
 تول دی نُولس مجھه وره په شمار حرفونه
 جه رسره بائسته کېپی دالفظونه
 دشلت معنی سختی ده دجهان
 داسے وائی په دُنیا کبی عالمان
 په آتو حرفونو کبی صفت شدت دے
 مجموعه کبی دا جدّقطبَگُث دے
 بل شلت ته مخامن صفت رخوت شته
 نرم والی په کبی پروت په هرجهت شته
 لکه خنگ چی دَمْنُفُوش شین دے شین
 دا آواز دے دَنِر مے بَنَة بهترین
 درخوت حرفونه شپارس دی په گور
 دشلت او تَوَسُّط دی کور کبی نور
 پنځنه تول متوسط دی معتبر
 مجموعه دَتَوَسَط ده لِنْ عمر

نَّهَا اوازِ پَّة کبُّسی بَنْدی پَری دَانسَان
 بَیْنَ بَیْنَ ورقَه هَم وائی پَه جهَان
 پَه صفاتو کبُّسی پَنْخُم دَه استَعلا
 ووَه حرفونو کبُّسی را غلَے پَه ذُبَیَا
 خُضَ ضَغْ طَقْ ظَدِی دَه مجموعَه
 دَحرفونو واستَعلا دَه دا حصَه
 ضد شپُرِم دَاستَعلا دَه استَفال
 تول لَری دَوویشت حرفونه دَکمال
 دَاطباق صفت نَه خان کرَه بَنَه خبر
 تول خلورلَری حرفونه پَه هر در
 طا او ظاسره ملگرَه صاد او ضد
 مطبَق سره دَه دا حرفونه بَاد
 دَاطباق ضد افتتاح دَه هر ساعت
 تول پَنْخُویشت حرفونه دالری صفت
 پَه اذلاق صفت کبُّسی شپُر دَی تول حرفونه
 فَرْمَنْ لُبُ کبُّسی دَی دا صفتونه
 دغَه تول متضاده صفات شول تیر
 درنَه نَه شَی تلاوت کبُّسی چَی دا هیر
 خیال ساتھئی تلاوت کبُّسی هر ساعت
 بَسائِتَه کِرپَی پَه دَه هر خائے تلاوت

ذ صفاتِ لازمه غیر متضاده بیان

لکه خنگ ذ فاتحے چی ووہ آیات دی
 دُمره غیر متضاده لہ مقامات دی
 لکه خنگ چی ووہ اسمانہ ذ جہان دی
 دُمره غیر متضاده صفات بیان دی
 ټول دی ووہ منفردہ صفات دُنیا کبھی
 دادی غیر متضاده هرہ وینا کبھی
 پنځو حرف و کبھی راغلے قلقا لہ ده
 قُطبُ جَلْ کبھی پرتہ دا مجموعہ ده
 یو صفت ده په صفات و کبھی صفیر
 ذکر کر په علماء ده په تحریر
 زاد صادرہ کر په جمع بل کر په سین
 ذ صفیر حرفونه درے دی دا حسین
 یو صفت ده ذ صفاتونه تکریر
 پیدل ذڑیے را کبھی په تقریر
 یو صفت ذ تفشی شتہ په یقین
 دا صفت لری یو حرف هغہ ده شین
 شین چی کلہ په دُنیا کبھی ادا کیږی
 آواز خُلہ کبھی ورسہ پورہ خوری پوی
 بنۂ په نرمہ ادا کیږی حرف دلین

دغه دوہ حرفونه دی بنائے بہترین
 واونہ مخکبی چی وی زور دا پہ هر در
 زور دیاء نہ مخکبی وی چی پہ نظر
 ھله دا صفت بہ دلتہ کتبی موندے شی
 ھله دا صفت بیا دلتہ کتبی راتلے شی
 ان حراف صفت دراء سره دلام دے
 چی یوبل تہ مائل کیرپی نو تمام دے
 یوصفت است طالت دے معتبر
 دغه ضاد سره موندے شی پہ هر در
 دغه غیر متضادہ دی صفتونہ
 چی ملگری دُنیائی ہی حرفونہ
 د صفات عارضہ بیان

عارضی صفت وی حرف کتبی کلہ کلہ
 لکہ خنگ چی رانرے شی او ڈبلہ
 ہول لری دغه صفت اتھ (8) حرفونہ
 بنائستہ کیرپی د قرآن پہ دے لفظونہ
 لام اوراء سره چی میم ساکن کرپے نور
 نون ساکن سره شُول دا حرفہ خلور
 دغه رنگ دے میم اونون هر مشدد
 دا تنوین دے دغه رنگ ہم معتمد

ہمزہ هفہ چی لرونکے مخکبی زوروی
 واوساکن نہ مخکبی پیبن چی پہ یودروی
 ہریو خائے کبی چی دیاء نہ مخکبی زوروی
 بسٹے قاری دے چی آگاہ لہ دے نہ دیروی
 دَلَمْ قاعِدَمْ

کَهْ دَپَاكَ اللَّهَ دَنُومَ نَهْ مَخْكَبَيِ زَرُورَى
 غَتْ بَهْ لَامْ ئِي پَهْ لَوْسْتَلُو سَرَاسْرَوِي
 دَالَّلَهَ نَهْ مَخْكَبَيِ پَيْبَنْ رَاشَى چَيِ كَلَهْ
 لَامْ دَپَاكَ اللَّهَ بَهْ غَتْ وَائِي پَهْ خَپَلَهْ
 كَهْ دَلَمْ نَهْ مَخْكَبَيِ زَيرَ رَاشَى قَرَانْ كَبَيِ
 نَرِي وَايِه دَغَهْ لَامْ پَهْ تَولْ جَهَانْ كَبَيِ
 دَغَهْ دَوَهْ دَيْ مقَامَاتَ دَپَاكَ لَوْسْتَلُو
 لَامْ دَپَارَهْ دَيْ رَاغَلَى پَهْ وَئِيلَوِي
 نَورَ دَدوُو (2) نَهْ چَيِ دَيْ خَوْمَرَهْ مقَامَاتَ
 نَرِي لَامْ هَلَتَهْ رَاغَلَى پَهْ حَالَاتَ
 دَپَاكَ وَئِيلَوِتَهْ تَفَخِيمَ دَجَهَانَ وَائِي
 نَرِه کَولَوْتَهْ تَرْقِيقَ دَغَهْ شَانَ وَائِي
 پَهْ وَالَّلَهَ كَبَيِ لَامْ دَبَلْ رَائِخَى هَرَحَالَ
 نَرِي لَامْ دَپَسْمَ الَّلَهَ لَرِي مَثَالَ

درا قاعدے

غتِ لوستلو ته تفخیم په جهان وائی
 نری والی ته ترقیق دغه شان وائی
 غتِ لوستل معنی را غلے دَ تفخیم ده
 دا په را کبھی ذر حمان او ذر حیم ده
 نری کولو ته ترقیق په دُنیا وائی
 داسے دلتہ کبھی قاریان عالمان بسائی
 ارجُعُ وائی دے مثال ددی جهان
 رانری ددی مثال ده په بسائے شان
 رانہ مخکبھی زور او پیش کئه په دُنیاوی
 داساکنہ رابه دکھ ددُنیاوی
 په هر خائے کبھی ورتہ بستہ او کرہ نظر
 دَ حرکت نہ ئی کرہ خان پورہ خبر
 زور او پیش س کئوی ذرا دسرد پاسه
 دالوستل بہ غت بسائسته وی ستاد لاسه
 دادش دسره راخی هم کله کله
 بی لہ زیرہ بہ داوی هر خائے دبلہ
 دادزیر سرہ چی راشی پہ یودر
 نری وا په دغه را په هر بشر
 راساکنہ وی ساکنہ مخکبھی بلہ

مُخْكَبْسِي زِير سَرَه بِه دَاشَى نَرِي خَپْلَه
 را چَبِي وَى دَامَالَسَّى پَه هَر حَالَت كَبْسِي
 نَرِي وَايَه دَغَه رَاهَ پَه تَلَوَت كَبْسِي
 زِير لَرونَكَسَى دَاسِي را پَه هَر مَقَام
 چَبِي ذَرُوم سَرَه أُودِي بَرِي بَشَّهَه تَمَام
 نَرِي وَايَه دَغَه رَاهَ پَه هَر حَالَت كَبْسِي
 يَاد سَاتَه دَغَه بِيَانَ پَه تَلَوَت كَبْسِي

دَمِيم او نون مشدَّد قاعده

نَون او مِيم لَرِي غَنَّه هَفَه صَورَت كَبْسِي
 مشدَّد چَبِي دَواهَه رَاشَى تَلَوَت كَبْسِي
 دَمِيم سَاكَن او نون سَاكَن قاعده

لَكَه خَنَگ چَبِي درَه نَقْطَه دَثَا او پَادِي
 حَالَتُونَه مِيم سَاكَن لَه دُومَرَه دَادِي
 درَه حَالَتَه دَي دَمِيم سَاكَن پَه شَمار
 يَوَادْغَام دَه، بَل اَخْفَا او بَل اَظْهَار
 كَلَه دَمِيم سَاكَن نَه وَروَسْتَوَوِي مِيم بَل
 نُوْمُدْغَم بَه شَى دَمِيم سَرَه مِيم خَپَل
 دَغْنَى سَرَه بَه دَغَه شَى لَوْسَتَلَه
 دَادْغَام صَورَت دَاهَر چَادَه لِيكَلَه
 كَلَه دَمِيم سَاكَن نَه وَروَسْتَوَرَاشَى بَاء

نو په میم کبھی بے غئے وی دا خفاء
 میم او باء کہ روستورا شی په یو لار
 دلتہ کیرپی په هر خائے کبھی تشا ظہار
 دا حالت دنون ساکن شولو تمام
 قلب سره ئی معتبر دی تول احکام
 دنون ساکن او تنوین قاعدے
 اخفاء، قلب سره، اظہار، ادغام کرہ نور
 نون ساکن لری احوال دغہ خلور
 په تنوین کبھی تول جاری کرہ دا بیان
 نون ساکن د پارہ حکم د جہان
 نون ساکن او په تنوین کبھی شتہ اظہار
 کہ د حرف حلقوی روستوشی په لار
 په دوہ قسمہ بیان شوئے هر ادغام دے
 یو غئے سره، خالی ئی بل مقام دے
 ی نُمُو تول خلور حرفونہ د غئی دی
 بی غئی چی لام اور ادی ور پسی دی
 بل دوہ تکونہ جو رشوی دے یو کور
 حکم خلق و بیان کرے ور لہ نور
 نون ساکن تنوین بے میم سره بدل شی
 کہ دنون نہ پس وی دانو دا بے تل شی

قلب دے نوم ددی بیان په دی صورت کبھی
 چی ڈنون نہ پس وی باء په تلاوت کبھی
 دغہ وخت کبھی یو غئہ بلہ اخفاء ده
 دا خبرہ بیان کرپے علماء ده
 پہ نون ساکن او تنوین کبھی فرق

نون ساکن لیکلے شی لکھ فمَنْ
 تنوین نہ بسکارہ کوی بل ته بدن
 نون ساکن وئیلے شی په هر حالت کبھی
 ڈھروصل او ڈوقف په صورت کبھی
 ڈتنوین نون بھے شی وصل کبھی لوستلے
 دغہ وقف کبھی ہیخ چانہ دے لیدلے
 ادغام او اظهار

لکھ خنگ چی تول پنځه ددین ارکان دی
 ڈادغام ڈومره قسمونه په جهان دی
 یو مثليں دے دغہ تمام په مقام دے
 ڈقسمونو ڈادغام نه یو ادغام دے
 شتہ دے قسم مُتّجھا انسین یوبيل
 داناقص او تمام رائخی په هر محفل
 بل ته وائی مُتّقاریبین تمام
 کلہ کلہ داناقصہ وی ادغام

ڈم خرج صفات سرہ ڈھرف گفتار
 بستہ واضح ہتھ وئیلے شی اظہار
 مذ اصلی او مذ فرعی

تول حرفونہ بستہ راخکل پہ خپل مقدار
 ورتہ وائی مذ اصلی پہ گفتار
 دات عریف دے ڈمڈ اصلی بیان
 داسے وائی پہ دنیا کبھی تول قاریان
 اصلی مذ مذ ذاتی سرہ یادی بڑی
 کلہ کلہ پہ طبعی ہم بیانی بڑی
 موقف نہ وی اصلی مذ پہ خٹہ سبب
 بس مقدار ڈاصلی مذلری طلب
 پہ سبب باندی موقف چی وی یو مذ
 ورتہ وائی داد مذ فرعی حد
 فرعی مذلری پہ جمع دوہ اسبابہ
 ڈھمزے سرہ سکون کرہ ڈاعرابہ
 اصلی ہر خائیے ہر حالت کبھی شی لوستلے
 عارضی وی کلہ کلہ غریب خیلے
 ڈم متصل او مذ منفصل بیان

کٹہ سبب ڈفرعی مذ چرے ہمزمہ وی
 متصل، منفصل قسمہ بہ دادوہ وی

متصل مددے یادشوے په واجب
 منفصل ته جائز وائی هر طالب
 دساکن اعتبر سره) دمداد قسمونه

دساکن چی مذکونی راشی اعتبار
 دوہ قسمونه ترمے جو پریبی په هر لار
 یو لازم دے بل جائز سره دے یاد
 دساکن کور دے په دی سره آباد
 پنځنه قسمه دلازم شته په هر در
 دوہ قسمونه دجائز دی معتبر
 دمداد لازم قسمونه

لازم مددے په پنځنه قسمه کښی بند
 پیدا کیږی تلاوت کښی په دی خوند
 یو ته وائی کلمی او مثقل
 کلمی مخفف دے ورسه بل
 یو حرفی مثقل مدشته دے لازم
 بل حرفی مخفف یادساته دائم
 پنځنم دے مذکون سره دلین
 دا پنځنه قسمه دمداشول بهرين

دمدونو مقدارونه

مقدار دری لری حرفونه در په در

تو سطدمے مینځ طول او د قصر
 خپل مقدار سره را خکل د حرف و بنا کښی
 دوہ حرکت دی د قصر په دُنیا کښی
 زیات را خکل د طول تعریف دے حقیقت
 شپر پر حرکت هئی مقدار دے هر ساعت
 په اصلی مذکښی را غلے تل قصر دے
 تو سط په متصل کښی معتبر دے
 منفصل کښی تو سط شتہ د جہان
 لکھ خنگ چې طول لازم کښی دے بیان
 په وقفی مد، عارضی کښی طول بهتر دے
 تو سط سره جائز په کښی قصر دے
 د همزے قاعدے

لکھ خنگ چې دوہ نقطی د ہریوتا دی
 د همزی دُمرہ قسمونه تل ادادی
 نئے پتیری هر ساعت چې شی لوستے
 قطعی په دغه په نوم شی رایللے
 په شروع کښی وصلیه همزہ لوستے شی
 مینځ کښی دغه په وinar افرخیدے شی
 د اسمونو په شروع کښی الفلام
 وصلیه همزہ لری دغه مقام

زور لرونکے دا همزہ په هر مقام وی
 رنگ په رنگ دا مثالونو کبھی مدام وی
 که دریم حرف د فعل پین لری دُنیا کبھی
 پین په سربه دا همزہ شی په ونا کبھی
 که دریم حرف د تکی زیر لری یا زور
 زیر لری بہ دا همزہ په دغی در
 اسْمُ، اِنْ، اِنْهَ ده ریوالار
 وصلیه همزہ لری زیر په گفتار
 ورسه شتہ رنگ په رنگ نور مثالونه
 د همزے وصلیے دادی حالتونه
 که همزہ د فعل وی په ابتداء کبھی
 داقطعی د زور سره ده په دُنیا کبھی
 یو صیغه د ماضی ارع متکلم ده
 دا واحد صیغه د قطعی دی ده او دائم ده
 همزے تولیے قطعی دی هر خائے نورے
 وصلیے نه علاوه چی داشوے تیرے
 پنځه فعله که موجودوی په یو دار
 په دریم حرف ورسه پین وی په گفتار
 د کسرے نه بہ همزہ دا محروم نه وی
 همزہ دلتہ وصلیه بہ مضموم نه وی

إِمْسُوَالْتُو إِقْضُوا دِرْمَشْوَلْ دَغْهَشَان
إِنْتُو إِلْقُو وَادْوَهْ نَورْدِي دَجَهَان

حروف مده

وَاوْنَهْ كَلْهَ چِي پِينْ رَاشِي مَقْدِم
زِيرْذِيَانَهْ مَخْكَبِي وِي چِي هَغْهَدِم
ذَالْفَنَهْ مَخْكَبِي زُورْ چِي پِه جَهَانِشِي
دَغْهَدِرَمَهْ وَارِهْ سَاكِنْ چِي دَغْهَشَانِشِي
پِه مَدِه حَرْفَ سَرَهْ دَغْهَيَادِي بِرِي
كَتابَونَهْ كَبِي زَمُونْرِهْ بِيَانِي بِرِي
وَلَارْ زُورْ اوْزِيرْدِي شَمارَهْمَهْ پِه مَدِه كَبِي
وَلَارِ پِينْ دَلْتَهْ رَاغَلَهْ هَرَ حَصَهْ كَبِي
دَغْهَدِرَمَهْ وَارِولَهْ حَكْمَ مَقْدِمَهْ
دَاهِيَانَهْ هَرِيَانَهْ دِيرَاهِمَهْ

حروف لين

وَاوِيَانَهْ مَخْكَبِي كَلْهَ چِي وِي زُورْ
دَغْهَدِوارِهْهِم سَاكِنْ چِي كَرِي پِه سَرْ
وَرْتَهْ وَائِي دَوَهْ حَرْفَونَهْ تَوْلَذِلِنْ
اَداشِوي بَشَّهْ پِه نَرْمَهْ بَهْتَرِينْ

ذوق بیان

سَاهَكَهْ اَخْلَى دَادَهْ وَقْفَ شَرِيعَتَهْ كَبِي

اُریدل دی ڈقران په تلاوت کبھی
 اُریدل غواپی انسان کلہ ناکلہ
 بندوی هفہ قرآن کلہ ناکلہ
 یو په خپل اختیار سره انسان اُریدی
 بل هفہ چی تلاوت ورتہ گرانی پی
 نور گولے هفہ نشی تلاوت
 نوم مجبورہ دے ساہ اخلي داساعت
 اول وقف اختیاری دی جے سان دے
 چی په خپل دا انسان ختم بیان دے
 بل په اض طراری یاد دے در په در
 مجبوراً کوی دا وقفہ رب شر
 کئے معنی پری نئے بد لی پی تلاوت کبھی
 دغہ دواہ دی روپہ شریعت کبھی
 په معنی باندی نظر چی دا انسان وی
 علامات و تھئی خیال چی ڈقران وی
 دا په وقف اختیاری سره یادی پی
 کتابونو کبھی په دی نوم بیانی پی
 ساہ شی لنڈہ نور لوستل چی په چاگران شی
 گران چی دلہ تلاوت ددی قرآن شی
 وقف دے اض طراری په دی صورت کبھی

خيال کوہ ددغے دوارو تلاوت کتبی دوقف قسمونہ

تول پنځمه قسمه دوقف دی بیان
 داسے وائی په دُنیا کتبی عالمان
 یو لازم دے بل مطلق په هر مقام دے
 دغه وقف په قرآن کتبی خاص او عام دے
 جائز هم شتم مجوز په تلاوت کتبی
 مُرخص پنځم راغلے دے صورت کتبی
 دا پنځمه قسمه دوقف دی راغلی
 ادا کیرپی ایاتونه په دی سکلی
 ضروری اولا زم وقف دے په میم
 اُردی دل دی روашی په زاجیم
 اُردی دل دی هم په طاباندی راغلی
 ادا کیرپی ایاتونه په دے سکلی
 دائرة وقف دپاره خائے په خائے ده
 دغه نځمه دایت د جدائے ده
 قفسہ سره په هر مقام باندی اُردی په
 بلے ساہ سره بیام خکبی روانی په
 دا بهتر دی د قرآن په تلاوت کتبی
 داسے وائی عالمان په دے صورت کتبی

وقف النبی ﷺ مے راغلے په قرآن کتبی
 دغہ خائیے دادِ دود مے په جہان کتبی
 دلتہ وقف دنیا نو سردار ﷺ کرے
 وقف دلتہ کتبی نیکانوبار بار کرے
 قاف چی کله وی یواخیے په قرآن کتبی
 وقف دلتہ بعض گنپی په دی جہان کتبی
 دسکتے شتم په قرآن کتبی علامت
 بن دوں دی پہ دے سرہ تلاوت
 ساہ چی ماتھ درنہ نشی په جہان
 لپساعت نہ پس جاری کرہ خپل بیان
 دات عریفہ هر سکتے دے په جہان
 داسے وائی په دنیا کتبی عالمان
 وقفہ هم وائی سکتے په قرآن کتبی
 خیال ساتھ ددگی هر خائیے هر بیان کتبی
 صل بہ کله کله ستاشی په نظر
 اُردل نہ اُردل دل دی برابر
 لام طلب لبری چی نشتمہ اُردل
 تلاوت جاری ساتھ دلتہ کتبی خپل
 پہ محل دوقف اُدیبہ صحیح
 تام کافی حسن شتمہ وقف هم قبیح

کَهْ خُوك اوْکِری اعتبار دَکی فیت
 ټول خلور قسمه به جوړ شی دا ساعت
 یو ابدال دے بل دے رَوم سره اسکان
 دَاشِمَام سره شته وقف دغه شان
 دَالْلَه فضل وکرم سره کتاب
 ختم شولو ضروری ترینه هریاب
 په آخر کبی بیاسلام په محمد وَلَّا شه
 دا سحر سره مابنام په محمد وَلَّا شه
 ورس سره درود زه وایم په نبی وَلَّا شه
 چې بُنیاد ده په دُنیاد هرولى
 ورسه ئی شئ په ال تل سلامونه
 په بائستئی په جمال تل سلامونه
 بیاسلام ده په اصحاب دَمحمد وَلَّا وی
 دا سلام دی په هریاب دَمحمد وَلَّا وی
 زه په سره ختم وومه خپل کتاب
 رَه کرہ رانه قبول پکبندی هریاب
 نت یفضل اللہ تعالیٰ و بتوفیقہ رنا تقبل نا انک انت لسیح العلیم و تب علینا
 انک انت التواب الرحیم والحمد للہ تعالیٰ علی ذالک و صلی اللہ تعالیٰ علی خیر
 خلقہ محمد وآلہ واصحابہ اجمعین

جمعۃ المبارک 11 رمضان المبارک... ستمبر 2008

کلڈ سٹہ د تجوید

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعہ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

خوروں کے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روہ مردان 0312-9818511

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library